

Motion till riksdagen 2023/24:922

av **Ulrika Westerlund m.fl. (MP)**

Krafttag mot funkofobin

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en nationell plan mot funkofobi och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Myndigheten för delaktighet bör ges i uppdrag att arbeta med frågan om funkofobi och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en statlig översyn av särlosningar och särskilda verksamheter för personer med funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att föräldrar till barn med funktionsnedsättning i ett tidigt skede får rättvisande och mångfasetterad information från flera instanser i samhället och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör driva på för införandet av en internationell dag mot funkofobi och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Osynliggörande, mobbning, utestängande och härskartekniker kan riktas mot människor på grund av fördomar mot till exempel deras etnicitet, hudfärg, religion, ålder, sexuella läggning, kön, könsidentitet eller könsuttryck. På samma sätt kan det riktas mot någons funktionalitet. Funktionshinderspolitiken i Sverige behöver breddas och ge motståndet mot funkofobin större utrymme.

Folkhälsomyndighetens rapport *Delrapportering av regeringsuppdrag inom ramen för "En strategi för genomförande av funktionshinderspolitiken 2011–2016"* visar en sämre hälsosituation och sämre livsvillkor för personer med funktionsnedsättning jämfört med övriga befolkningen. En analys i rapporten visar att hälsan hos personer med en funktionsnedsättning inte skulle behöva vara sämre. Flera insatser som skulle kunna

ge effekt lyfts, såsom att förbättra de ekonomiska villkoren, främja socialt deltagande samt förebygga kränkande bemötande. Att arbeta mot funkofobi är därmed en viktig insats för hälsan för personer med funktionsnedsättning.

Inför en nationell plan mot funkofobi

För att kunna arbeta långsiktigt, systematiskt och effektivt mot funkofobi behövs en nationell plan. Det finns en nationell plan mot rasism och hatbrott, en nationell handlingsplan för hbtqi-personers rättigheter och möjligheter och en nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Det vore därför rimligt att också inrätta en nationell plan mot funkofobi, en plan som kan skapa en bra grundförutsättning för att påbörja och kraftsamla arbetet med att motverka funkofobi. Det skulle bidra till att Sverige tar frågan på allvar. Vi skulle också gärna se att det fanns en instans inom Regeringskansliet och statsråd som hade det yttersta ansvaret för det samlade arbetet mot funkofobi.

Ge Myndigheten för delaktighet i uppdrag att arbeta med frågan om funkofobi

Myndigheten för delaktighet (MFD) arbetar idag med att främja att fler människor självständigt ska kunna använda produkter, miljöer och tjänster i samhället. MFD ger stöd och guidar aktörer för att de ska kunna utveckla sina verksamheter så att de passar fler. På denna myndighet finns stor kunskap och kompetens och det vore betydelsefullt om MFD:s uppdrag även innefattade arbete mot funkofobi. På så sätt skulle arbetet mot funkofobi kunna bli mer långsiktigt, strategiskt och effektivt.

Översyn av särlösningar och särskilda verksamheter för personer med funktionsnedsättning

Det finns flera särlösningar och särskilda verksamheter för personer med funktionsnedsättning. Även om detta kan grunda sig i goda intentioner riskerar det att skapa ett vi-och-de-samhälle där personer med funktionsnedsättning sorteras bort från personer utan funktionsnedsättning. Denna polarisering kan bidra till uppfattningar om att personer med funktionsnedsättningar är annorlunda eller att de inte klarar av att delta i vissa verksamheter. Ett exempel är de särskilda fritidsgårdar för ungdomar i rullstol som finns i flera svenska storstäder som kan ge intrycket av att rullstolsburna inte klarar av eller kan umgås med personer som kan gå.

Särlösningar kan också ibland användas istället för att tillgänglighetsanpassa samhället. Till exempel kan personer i rullstol erbjudas färdtjänst istället för att det generellt arbetas för att kollektivtrafiken ska vara tillgänglig fullt ut. I dessa fall är särlösningar extra olyckliga, eftersom de indirekt kan bidra till att nödvändiga tillgänglighetsanpassningar och arbete med universell design inte görs.

Det är samtidigt viktigt att säkerställa en balans mellan särlösningar och andra åtgärder, då vissa särlösningar och särskilda verksamheter är välmotiverade och nödvändiga, till exempel kan särskolor och resursskolor behövas för att säkerställa en bra skolgång för många elever. Således bör särlösningar accepteras om de fyller ett behov

som inte kan tillgodoses på något annat sätt. För att veta vilka särlösningar som det finns fullgoda alternativ till behöver en översyn göras av samtliga särlösningar och särskilda verksamheter. Utifrån översynen och detta kunskapsmaterial kan därefter inkluderande lösningar prövas.

Stöd till föräldrar

Föräldrar är centrala personer i ett barns liv och de kommer också i kontakt med samhällets strukturer som kan vara funkofoba. Det är viktigt att föräldrar till barn med funktionsnedsättningar får rättvisande och mångfacetterad information från flera instanser i samhället om vad barnets funktionsnedsättning innebär och vilka möjligheter som finns ur en samhällsrelig kontext. Informationen bör inte bara omfatta biologiska och medicinska perspektiv utan även information om normbrytande funktionalitet och information i syfte att motverka funkofobi. Denna information kan i längden ge föräldrarna bättre förutsättningar att tillvarata sina barns möjligheter.

Införandet av en internationell dag mot funkofobi

Funkofobi och de fördomar som finns mot personer med funktionsnedsättning behöver ha större utrymme i samhällsdebatten, men frågan kommer lätt i skymundan i relation till andra viktiga funktionsrättsfrågor. En egen internationell dag för uppmärksammandet av funkofobi skulle bidra till att frågan lyfts och kan bidra till samtal om hur förekomsten av funkofobi kan motverkas. En sådan diskussion kan med fördel göras tillsammans med civilsamhället.

Det finns idag en internationell funktionshindersdag som varje år infaller den 3 december. Det finns även ett flertal internationella dagar med angränsande tema, till exempel internationella Downs syndrom-dagen och internationella autismdagen. Det vore angeläget att även införa en egen dag mot funkofobi för att särskilt belysa de problem och den skada som funkofobi medför och samtidigt belysa vikten av arbetet med att motverka fördomar och stereotyper som rör personer med funktionsnedsättningar. Sverige skulle kunna ta initiativet till att en sådan dag införs.

Ulrika Westerlund (MP)

Camilla Hansén (MP)

Jacob Risberg (MP)